

Vårens vägval

Att välja väg kan vara svårt och lätt, allt beroende på faktorer som hur stor påverkan vägvalen har, vem som påverkas och så vidare.

Vår nya webbplats krävde många vägval, om allt från innehåll till utformning. Efter ett tidspressat arbete publicerade vi webbplatsen planenligt den 1 april. Vi är mycket stolta över vad vi har åstadkommit och hoppas att du som använder den också ska vara nöjd med informationen och hur den presenteras.

Ett vägval som ännu inte är genomfört kommer att ha stor påverkan för oss på TNC. Jag syftar förstås på TNCs statsanslag. Vi har ännu inte fått några klara besked och allt pekar på att det dröjer tills tidigast i höst innan vi vet något säkert.

Ett slags underhandsinformation har vi dock fått och det handlar om vilket departement som ska ha hand om terminologifrågorna. I regeringens ekonomiska vårproposition som publicerades i mitten av april framkom att anslaget till terminologisk verksamhet i samhällets tjänst ska flyttas från Näringsdepartementet till Kulturdepartementet. Motiveringen till denna flytt formulerades så här: "Det är [...] av betydelse att det offentliga terminologiarbetet genomförs på ett språkpolitiskt medvetet och samordnat sätt. Eftersom språkpolitiken huvudsakligen finansieras från utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid finns det goda skäl att även resurserna för det offentliga terminologiarbetet, som utgör en del av språkpolitiken, samlas inom detta utgiftsområde." Anslaget föreslås vara oförminskat år 2017, men det står inget i denna budget om vem som ska tilldelas anslaget och heller inget om hur stort anslaget ska vara åren därefter.

På TNC ser vi både för- och nackdelar med bytet av departement. Vi tycker förstås att en samlad svensk språkpolitik är bra, men vi oroar oss för att kopplingen till arbetslivets terminologiska behov ska gå förlorad. Vi tolkar också vårpropositionen som att regeringen önskar se ett tätare samarbete mellan TNC och Språkrådet vid Institutet för språk och folkminnen. Det är ett samarbete som redan existerar och som TNC ser fram emot att utveckla ytterligare.

I slutet av maj gjordes andra vägval för TNCs framtid. Då hölls TNCs årsstämma där en ny styrelse för TNC valdes. Två ledamöter lämnade styrelsen (Anna-Lena Bucher och Per Forsgren) och en ny valdes in. Den nya ledamoten, Thomas Idermark, blev också utsedd till styrelsens ordförande. Thomas Idermark är vd för SIS–Swedish Standards Institute, som är en av TNCs ägare.

Ytterligare ett vägval som ligger framför oss och hela terminologivärlden är hur våra grundläggande standarder (ISO 1087-1 och ISO 704) ska utvecklas framöver. Dessa standarder ligger till grund för allt terminologiarbete på TNC och i Sverige. Därför är TNC djupt engagerat i utvecklingen av dem. Det har nu tagits initiativ som enligt TNCs bedömning skulle vara negativa för praktiskt

”Rättsvans är ej så lyckligt” – forskning med TNCs material

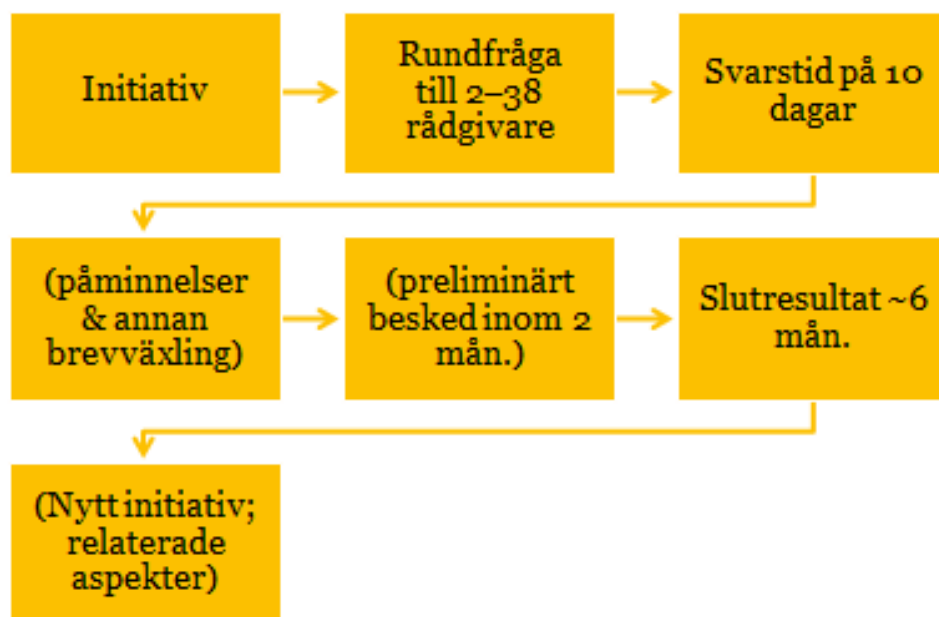
Även utanför Sveriges gränser intresserar sig forskare för TNCs termarbete. Under några dagar i mars hade TNC besök av Niina Nissilä och Nina Pilke från Finland.

Nina Pilke är professor vid enheten för nordiska språk vid Vasa universitet i Finland. Niina Nissilä är forskardoktor (titel som används i Finland) vid samma institution. Båda undervisar och forskar i terminologilära på universitetet och ingår sedan en tid tillbaka, tillsammans med aktörer i Göteborg, Stockholm, Umeå och Vasa, i ett nytt nätverk med rubriken ”Termer och terminologisering i svenskt fackspråk”. Här ingår det som de finska forskarna vill studera, nämligen själva terminologiseringsprocessen: hur termer uppstår, utvecklas och sprids. Nina Pilke och Niina Nissilä kom till TNC för att samla material till en pilotstudie kring detta.

Finska forskare gräver i TNCs kortarkiv

Niina Nissilä och Nina Pilke intresserar sig i sin pilotstudie för TNCs rundfrågor. Med rundfrågor avses de frågor som TNC under åren 1941–1983 skickade ut till ett antal så kallade rådgivare, det vill säga experter inom olika fackområden. Syftet med rundfrågorna var att samla in fakta, synpunkter och förslag inför en kommande rekommendation. Rundfrågorna finns i dag samlade i TNCs arkiv. Niina Nissilä och Nina Pilke vill i sin pilotstudie beskriva hur TNC under årens lopp och genom samarbete med fackexperter förankrar och bereder väg för acceptans av termer och definitioner. Det arbetssätt som i dag används i till exempel termgrupperna i både Sverige och Finland har utvecklats från rundfrågeprocessen. Så här såg rundfrågeprocessen ut:

Faser och aktörer i rundfrågeprocessen

I kortarkivet har forskarna räknat till att 366 rundfrågor skickades ut av TNC. Sammanlagt rör det sig om omkring 3 000 brev som gick fram och tillbaka mellan TNC och rådgivarna. Forskarna har intresserat sig för vilken typ av frågor som ställdes under rundfrågeprocessen. De har bland annat identifierat följande typer:

- **Termens acceptabilitet:**
"Kan ni godkänna termerna *klo*, *klofäste*, *gaffel* enligt bilagan?"
- **Termens och definitionens acceptabilitet:**
"Äro de i bilagan angivna namnen och definitionerna riktiga?" (Frågan handlar om olika typer av förbränningsmotorer.)
- **Att benämna begrepp:**
"Vilka ord föredrar ni för de i bilagan uppräknade och numrerade tio begreppen?" (Bilagan tar upp "diverse ordfrågor", bland annat *babbits*, *bowdenkabel*, *fortplantning*, *gångjärn*.)
- **Att urskilja och benämna begrepp:**
"Anser ni att klippning är en typ av skärning?"
- **Språkriktighet:**
"Bör termen behållas, men stavad *vajer*, med böjningsformerna *vajern*, *flera vajrar*, *vajrarna*?"
- **Ekvivalenter, översättning, nya begrepp, termens ursprung:**
"Vad föreslår ni som svenskt ord för det i bilagan nämnda *Umkehrspanne*?"

Råttsvansen

En av rundfrågorna, rundfråga 199, skickades ut den 16 januari 1946 till elva rådgivare. Frågan hade initierats av Husqvarna och innehåller bland annat en definition av det gjuteritekniska begreppet råttsvans:

Betr. nomenklatur inom det gjuteritekniska området.

Inom Husqvarna-koncernen ha vi diskuterat vissa nomenklaturfrågor, varvid vi bland annat gått in för följande benämningar hämtade efter amerikanska normer (jämför Gjuteriet nr 5 1945).

De äro:

- 1) Råttsvans; uppträder i form av fåror - diken - i godset och har uppkommit genom sandens svällning.
- 2) Skolla - ej "skollring" el. dyl. - är en kraftigare typ av råttsvans d.v.s. en - ofta oregelbunden - intryckning i godsets yta av betydande utsträckning i längdled men ej av någon större bredd.
- 3) Skorv; i form av en grov, skorvig fläck på godsets yta. Ett skikt av sanden har genom utvidgning s.a.s. skjutits ut i metallens och kvarhållits i detta läge under stelmandet.
- 4) Sandfall - liknande skorv - men förefinnas endast i formens överdel - varifrån sanden har fallit ned.

Innan vi definitivt fastställa dessa definitioner, vore vi tacksamma att få Edert yttrande i frågan och se helst, att dessa definitioner bli antagna av TNC.

Högaktningsfullt

HUSQVARNA VAPENFABRIKS AKTIEBOLAG

Nio av rådgivarna skickade svar på rundfrågan. Här är tre av svaren återgivna.

Det här svaret är ett kort ja-svar:

Benämning "råttsvans" bibehålles oförändrad.

"Råttsvans, som vi fått från amerikanskans "Rattails" är ej så lyckligt" ger den här svararen som kommentar till sitt svar och föreslår en annan term:

"Råttsvans", som vi fått från amerikanska "Rattails" är ej så lyckligt. Tanken bakom är att ränderna i godset på minner om dem som skulle ha uppkommit, om en råtta släpat svansen i sandformen. Men den som hittat på benämningen, har kanske ej reflekterat över, att randen efter råttsvansen i formen måste ge en upphöjning på godsen, en ås. Man är väl i gjuterekretsar enig om, att fenomenet hänger samman med att sanden sväller och skjuter upp sig i en ås eller rygg under inverkan av hettan från metallen. Jag skulle därför vilja föreslå benämningen svällrand och svällränder.

Här kommer ett tydligt nej-svar och en kommentar till det:

Svar: Nej. Motivering:

Som jag förut framhållit, anser jag det vara mycket olämpligt att införa ordet råttsvans som benämning på en svällränna i formens sandyta. Man bör kunna finna ett lämpligare ord för företeelsen, som icke kan åstadkommas av någon råtta. Kan man inte säga "sandsväll", "formränna", "formrand" eller något annat ord, som täcker företeelsen. Jag anser det även vara olämpligt att som föreslås från Huskvarna införa tre olika ord för samma företeelse.

Fyra månader efter att rundfrågan skickats ut kom slutresultatet i maj 1946:

råttsvans, fåra, svällränna, svällrand; orden förekommer på olika håll som synonymer med betydelsen: smal, långsträckt fördjupning i gjutgodsets yta, uppkommen genom motsvarande förträngning av sand från formen

Termen finns i dag tillgänglig via Rikstermbanken. Och när Nina Pilke och Niina Nissilä sökte efter *råttsvans* på nätet fann de bland annat en ny gjuteriteknisk handbok som innehåller termen, vilket bekräftar att den fortfarande används.

Våtdragbrottgräns

Våtdragbrottgränsen är en av de viktigaste egenskaperna hos råsandformmassan att studera för att se om expansionsdefekter så som skollor och råttsvansar kan uppkomma.

Vad händer nu?

I skrivande stund får vi glädjande nog veta att nätverket fått 100 000 kronor av Riksbankens Jubileumsfond. Så Nina Pilke och Niina Nissilä kommer att kunna fortsätta sin forskning om rundfrågorna på TNC. Det finns många rundfrågor kvar och många aspekter att titta närmare på: hur själva dialogen ser ut; betydelse då och nu; "som man frågar får man svar"; internationellt samarbete; kopplingen till nutida arbetsformer i till exempel termgrupperna eller termtjänsten.

På TNC är vi mycket glada över att denna forskning bedrivs och över att vi har möjlighet att dela med oss av vår samling med terminologiskt material. Vi ser fram emot de framtida resultaten med spänning.

Åsa Holmér

Seminarium om gungningar i terminologivärlden

I terminologinätverket Foster samlas sedan några år många av dem som arbetar med terminologi i Sverige för att utbyta erfarenheter, dryfta terminologiska problem och fortbilda varandra under seminarier en till två gånger om året. Namnet Foster ska uttydas "Fortbildningsseminarier för yrkesverksamma terminologer" (men hade också en koppling till Lisa Wolff Foster, tidigare terminolog på Scania och Socialstyrelsen som var med och startade seminarierna). Seminarierna arrangeras turvis av de organisationer i Sverige som bedriver ett större, organiserat terminologiarbete. Regelbundna deltagare och arrangörer är Socialstyrelsen, Scania och TNC. I maj i år var det TNCs tur att arrangera ett seminarium, och temat var system i gungning. Deltog gjorde terminologer och språkarbetare från bland annat TNC, Scania, Socialstyrelsen, Saab och Atlas Copco.

Fosterseminarierna är bland annat ett tillfälle till fortbildning och erfarenhetsutbyte. Den här gången diskuterade vi polyhierarkiska och polydimensionella begreppssystem: vilka möjligheter de ger och vilka problem de kan orsaka. För att ge en gemensam utgångspunkt höll TNC en presentation, en vidareutveckling av vårens 1 timme om-seminarium "Sätt i system!". Därefter gick vi vidare till att gemensamt arbeta med exempel och diskutera möjligheterna med att arbeta polyhierarkiskt och polydimensionellt.

När en stor del av Sveriges terminologiska kompetens finns samlad vill man förstås också passa på att använda den för mer än fortbildning. I det här fallet var det TNC som ville samla in synpunkter på de föreslagna ändringarna i terminologistandarderna ISO 704 och ISO 1087. ISO 704 är en standard för terminologiarbete och ISO 1087 är en ordlista med definitioner av begrepp inom terminologiområdet. Tillsammans ligger standarderna till grund för bland annat TNCs, Socialstyrelsens och Scanias terminologiarbete. De föreslagna ändringarna innebär bland annat nya definitioner av flera centrala begrepp såsom *concept* och *characteristic*. Ändringar av standarderna får konsekvenser för alla som arbetar utifrån dem och riskerar att leda till att terminologer inte längre kan följa dem. Under seminariet hade vi en mycket givande diskussion om de föreslagna förändringarna. Bland annat tog vi upp frågan om vem ändringarna görs för och i vilket syfte. TNC tar med sig frågorna och synpunkterna till mötet med den internationella standardiseringskommittén TC 37 som hålls i Köpenhamn i juni.

Nätverket Foster är värdefullt för svenskt terminologiarbete. Det ger möjlighet till erfarenhetsutbyte och fortbildning, en nödvändighet för den fortsatta utvecklingen av den terminologiska metoden.

Evelina Bång

Matematiker med terminologi som verktyg

Atlas Copco är en av abonnenterna i Terminologifrämjandet. Möt Sofie Waldén som är TNCs kontaktperson:

Om det är luddigt bland begreppen gäller det att vara knivskarp, som terminologen Sofie Waldén på Atlas Copco.

– Berätta om terminologiarbetet inom Atlas Copco. Var sitter du och vilka terminologirelaterade aktiviteter genomför du?

– Atlas Copco är ett stort företag organiserat i fyra affärsområden. Jag sitter på affärsområdet "Atlas Copco Industrial Technique", på produktinformationsavdelningen i Sickla. Just nu arbetar jag främst med att samordna terminologin för de handhållna verktygen och de fixturerade verktygen, två olika produktgrupper som har utvecklats parallellt men som nu behöver samordnas eftersom de använder samma mjukvara. I detta arbete ingår att bygga en termbank för hela affärsområdet.

– Vilka terminologiska behov har Atlas Copco i dag?

– Alla! Atlas Copco har funnits sedan 1873, men det har aldrig bedrivits något strukturerat terminologiarbete förut. Jag brukar likna det vid att tömma och städa ett stort stökigt vindsförråd som har fyllts på under årens lopp. Det är så mycket jobb att det är svårt att få en överblick. Man får helt enkelt ta en låda i taget och arbeta sig fram. Tack vare de standarder som finns för hur termerna ska struktureras (till exempel ISO 704 och TBX-standarderna), så går det bra att göra så. Det är i ett sådant här läge ovärderligt att ha standarder, färdiga ramar, för hur data ska struktureras.

– *Du har en bakgrund som matematiker – hur använder du dig av det i ditt arbete som terminolog?*

– Matematik är också ett slags språk, så det är inte underligt att många matematiker är språkintresserade. Om det är något som man verkligen drillas i under utbildningen till matematiker så är det att skriva definitioner och bevis. Den kunskapen har jag nytta av även som terminolog. Det märks att terminologiläran har ärvt logik från matematiken. Till exempel substituerbarhet eller utbytbarheten, att definitionen av en term måste kunna substitueras eller bytas ut in i en mening i stället för termen, och att logiken då fortfarande ska hålla. Ett annat exempel är att man inom matematiken pratar om "eleganta lösningar", uttrycket kommer av att man ofta kan lösa eller bevisa något på flera olika sätt. Man anser då att den enklaste lösningen alltid är den vackraste. Just detta att hitta den enklaste beskrivningen som samtidigt är heltäckande, är något man strävar efter i båda disciplinerna.

– *Du har tidigare arbetat på TNC. Hur har det påverkat ditt nuvarande arbete?*

– Det har förstås haft jättestor påverkan. I stort sett allt jag vet om terminologi och språkvård har jag lärt mig på TNC. Det var en fantastiskt bra skola, och gav mig ett bra nätverk som jag fortfarande har stor nytta av.

– *Vad är det roligaste med att arbeta som terminolog enligt dig?*

– Alla människor man möter! Terminologi ska utvecklas i diskussion med fackexperter. Jag upplever att många fackexperter tycker att det är roligt att diskutera sina ord och termer. För att kunna kommunicera sina upptäckter och sin kompetens behöver man ord, så språket är viktigt. Som terminolog kommer man in och hjälper till att göra kommunikationen tydligare, man skapar verktyg av sådant som annars kan uppfattas som lite osäker mark, lite flummigt.

– *Vad vet man inte om dig som är överraskande?*

– Jag tror att det kan vara överraskande att jag privat inte är en språkpolis. Jag hör inte till de som blir upprörda över att barnens lärare stavar fel i hembrevet. Jag tycker visserligen att man ska ha regler för stavning och grammatik som man ska hålla sig till, men om de inte är logiska, då behöver de kanske revideras? Vi kanske skulle ha en ny stavningsreform? Är det till exempel inte dags att släppa det onödiga "l:et" i ordet "ljus" och standardisera stavningen av sje-ljud? Det ska vara lätt att göra rätt.

Intervjuare: Henrik Nilsson

TNC på Vitalis årliga konferens

TNC besökte i april Vitalis, som är årets stora konferens om e-hälsa i Sverige. Här samlades i år rekordmånga för att få inspiration, nya kunskaper och erfarenheter. TNC har medverkat i flera e-hälsorelaterade projekt de

senaste åren, eftersom kunskaper i terminologisk metod alltmer har visat sig vara viktiga för projektens kvalitet och resultat.

Vad är e-hälsa?

Begreppet e-hälsa är i sig ganska luddigt och det finns flera beskrivningar i svang. TNC har varit med och formulerat följande om e-hälsa:

”Uttrycket e-hälsa kan ses som ett signalord snarare än en term. Ett signalord hoppas man ska ge rätt signaler till språkbrukarna om, i det här fallet, ett ganska spretigt begrepp. E-hälsa står inte för en sorts ’hälsa’ (av elektronisk karaktär, vad nu det skulle kunna vara) utan används för att beskriva många olika aspekter av användningen av informations- och kommunikationsteknik för vård och omsorg. När det gäller hälso- och sjukvård används e-hälsa ibland för till exempel teknik för att behandla patienter, bedriva forskning, utbilda vårdpersonal, spåra sjukdomar och övervaka folkhälsan, men också väldigt övergripande för att man har datoriserat, ’fått sin e-hälsa på plats’. Att ’arbeta med e-hälsa’ kan vara allt på skalan från att införa ett nytt it-stöd till att arbeta fram en helt strukturerad informationsstruktur för vård och omsorg.”

Här ges ytterligare en beskrivning av e-hälsa från SOU 2015:32, ”Nästa fas i e-hälsoarbetet”:

”Insatser för att med hjälp av informationssystem och e-tjänster skapa och utveckla en ändamålsenlig och säker informationshantering inom och mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten, till nytta för individer, professioner och beslutsfattare.”

E-hälsa handlar alltså om informationsöverföring och kommunikation och det ger i sin tur att entydighet blir en viktig ingrediens för att kunna överföra budskapet korrekt från avsändare till mottagare. Entydighet borgar för kvalitet på informationen.

Semantisk interoperabilitet

Att bibehålla kvaliteten på informationen vid elektronisk överföring är – som vid all kommunikation – en utmaning och här kommer den terminologiska metoden väl till pass. Begreppsanalys krävs till exempel för att klargöra om två termer är synonymer eller står för olika begrepp innan man gör en koppling i ett informationssystem att ”dessa hör ihop”. Kunskap om att göra tydliga begreppsbeskrivningar krävs för att man ska uppnå en gemensam syn på de begrepp som används. Termanalys krävs bland annat för att kunna värdera vilka uttryck för ett begrepp som ska användas och inte.

Bibelhållen kvalitet vid informationsöverföring var också något som sjukvårdsministern Gabriel Wikström framhöll i sitt inledande anförande under Vitalis-konferensen. Han menade att vi i dag har kommit långt i den tekniska delen av digitaliseringen i vård och omsorg, men att vi behöver fortsätta arbeta på den viktiga semantiska interoperabiliteten.

Semantisk interoperabilitet beskrivs på följande sätt i SOU 2015:32:

”Gemensam förståelse av betydelsen av begreppen och informationsbeskrivningarna som används vid informationsutbyte. Förståelsen för begreppen gör att det är möjligt att säkerställa att informationsutbytet får avsedd effekt.”

Detta är något som TNC ofta lyft fram: det spelar ingen roll hur bra tekniska förutsättningar det finns om man inte kan få struktur och entydighet i innehållet.

Liknande insikter kunde man höra från flera talare på konferensen, vilket var glädjande. E-hälsomyndigheten och Socialstyrelsen talade till exempel om ett arbete där man, tillsammans med sju andra myndigheter, nu avser effektivisera myndigheternas insamling av information från vård och omsorg.

I dag efterfrågar myndigheter samma typ av information men på ett icke enhetligt sätt, bland annat genom att använda olika termer och begrepp. Ett av målen med arbetet är att uppgiftslämnarna bara ska behöva lämna information en gång och att informationen ska vara strukturerad med entydiga termer och begrepp.

TNC kunde sammanfattningsvis konstatera att semantisk interoperabilitet är en viktig och högaktuell fråga inom e-hälsoarbetet, och också att terminologisk metod har en viktig funktion att fylla här. Fortsättning följer!

Annika Asp

Rikstermbanken blev skolmogen!

Nu rullar fyllda studentflak, men vi firade att Rikstermbanken nu är skolmogen redan den 18 mars. (Den verkliga födelsedagen är den 19 mars då Rikstermbanken invigdes 2009). Sjuårsfirandet med tillhörande seminarium var förlagt till KTH och hade temat ”Rikstermbanken som pedagogisk resurs”. Det var särskilt roligt att KTH ville härbärgera firandet – där har man arbetat länge med en [språkpolicy](#) och har även en särskild [handlingsplan för fackterminologi](#). Viggo Kann, professor i datalogi vid skolan för datavetenskap och kommunikation, inledde seminariet med att berätta om språkpolitiken och arbetet i KTHs språkkommitté och om hur KTH som myndighet arbetar för att följa språklagens terminologiparagraf.

Henrik Nilsson, innehållsansvarig för Rikstermbanken, berättade därefter om arbetet med innehållet och hur det skulle kunna användas som en lärresurs. I arbetet med uppbyggnaden av en dansk termbank har man bland annat undersökt användning av en termbank på gymnasienivå med intressanta resultat och för universitets- och högskolesektorn finns en stor potential. Han visade även med exemplet Sveriges lantbruksuniversitet hur universitet kan arbeta för att bidra med material till Rikstermbanken.

Publiken fick som avslutning höra den skrattande språkpolisen [Lotten Bergman](#) som verkligen älskar Rikstermbanken. Dock älskar hon inte hur lite känd den är och hon kunde presentera egna empiriska data som visade att det behövs fler insatser för att göra Rikstermbanken känd.

Under våren har vi på TNC arbetat internt med Rikstermbanken, med planer för att konsolidera innehållet, rätta fel och länkar och men också idéer om att modernisera utseendet och göra marknadsföringsåtgärder. Mognaden fortgår således.

Henrik Nilsson

Så här mycket tycker Lotten Bergman om Rikstermbanken! (Foto: Henrik Nilsson)

Terminologifrämjandet

TNCs abonnenter är med i [Terminologifrämjandet](#). Som abonnent får man bland annat rabatt på TNCs ordlistor och möjlighet att ställa frågor till termtjänsten. Dessutom blir man inbjuden till seminarier om terminologiarbete och fackspråk som TNC arrangerar.

Ett stort abonnemang kostar 7 980 kronor (exkl. moms) per år och ger åtta timmar av TNCs tid. Tiden kan bland annat utnyttjas till

- termfrågor
- textgranskning
- strukturering av terminologisk information
- medverkan vid interna terminologidiskussioner.

TNC kan också komma till interna möten och informera allmänt om fackspråk och terminologiarbete.

Termfrågor

Som abonnent i Terminologifrämjandet förköper man tid som kan användas till exempelvis TNCs termtjänst. Under den här rubriken redovisar vi några av de frågor som kommit till termtjänsten den senaste tiden. Har du kommentarer eller tillägg till svaren får du gärna höra av dig. Fler frågor och svar hittar du på [TNCs webbplats](#).

Fråga: Vi vill skriva *nyckeltal* i en rapport om företagets ekonomi, och började då fundera på vad det egentligen betyder. Finns det definierat någonstans?

Svar: Vi har definierat nyckeltal i Byggekonomiska termer från 2000 så här: 'tal som anger intäkt, kostnad eller förbrukning per enhet'. Definitionen, som för övrigt finns i Rikstermbanken, har anmärkningen: "Nyckeltal är till för att man ska kunna se hur effektiviteten i en organisation förhåller sig till andra organisationer eller hur effektiviteten utvecklas över tiden. Nyckeltal kan vara till exempel energiförbrukning per m², lokalkostnad per skolelev." Vi föreslår att du utgår från den här definitionen och i din text förtydligar vilka nyckeltal ert företag har.

Fråga: Kan jag skriva "kWh/m², år" om jag vill precisera förbrukningen till ett år?

Svar: Vi rekommenderar att du hellre väljer ett av följande två skrivsätt:

1. Använd enhetsbenämningen "kilowattimme per kvadratmeter och år".
2. Skriv "kWh/m² och år" om du har dåligt med plats.

Observera att du bör tänka på vem som är din läsare när du väljer mellan alternativen ovan. Om läsaren är välbekant med det förkortade skrivsättet kan du använda enhetsbeteckningen (kWh/m²). Annars brukar vi rekommendera att man använder enhetsbenämningar för att undvika eventuella missförstånd.

Fråga: Jag läste om en *senior professor* i tidningen häromdagen. Är det en modern benämning för *professor emeritus*?

Svar: Nej, enligt Universitets- och högskolerådets svensk-engelska ordbok är *senior professor* en benämning på ett tidsbegränsat anställningsförhållande som en pensionerad professor kan ha med ett lärosäte efter normal pensionsålder. *Professor emeritus* eller *professor emerita*, som kvinnliga professorer kan benämnas, är en titel som en professor kan få efter sin pensionering och som är kopplad till den institution på det lärosäte där hen tidigare var professor.

Det innebär alltså att exempelvis en *professor emeritus* i matematik vid Stockholms universitet under en tidsperiod kan vara anställd som *senior professor* vid universitetet.

Fråga: Vad betyder *envarsgripande*? Jättekonstigt ord, tycker jag. Det stod i en tidningsrubrik: "Rånare anhållen efter envarsgripande" och i artikeln stod det inte förklarat vad det var för speciellt med detta gripande.

Svar: *Envarsgripande* innebär att "envar", alltså vem som helst, enligt lagen har rätt att gripa en person som har begått ett brott som kan leda till fängelse. Att det i lagtexten just står att "envar" får göra ett gripande har gjort att den här lite märkliga ordbildningen, men ändock juridiska termen, etablerat sig. Journalisten borde förstås ha förklarat vad det är för särskilt med envarsgripande, för det förstår man ju inte nödvändigtvis av själva termen.

Fråga: I USA kan man studera gelotology, vilket är läran om skratt. Gelotology är inte etablerat som vetenskapsområde i Sverige än, men det är på fram-marsch och jag ska skriva om det. Min fråga är: hur ska *gelotology* benämnas på svenska? *Gelotologi*, eller kan det fungera med något som är lättare att förstå, som *skrattvetenskap*?

Svar: Både *gelotologi* och *skrattvetenskap* är bra förslag. I det här fallet saknas ett etablerat bruk i svenskan. Eftersom du är bland de första som skriver om detta på svenska har du chans att påverka bruket. *Gelotologi* främjar internationell förståelse och *skrattvetenskap* är lättare att förstå i Sverige. Vårt resonemang när det gäller val mellan en svensk och en inlånad term är normalt att välja den term som är mest etablerad i fackspråket, och att välja den svenska om de två termerna är lika etablerade. Utifrån detta rekommenderar vi dig att använda *skrattvetenskap*, eventuellt med den engelska termen inom parentes efter.

Bok- och lästips

Tänkta termer : terminologihänsyn i nordiskt perspektiv

Pilke, N. & Nissilä, N. (red.).

Denna nordiska antologi innehåller tolv artiklar om terminologiarbete sett ur nordiskt perspektiv. TNC har bidragit med tre artiklar: om terminologicentraler, terminologiutbildning och Rikstermbanken. (Se längre artikel på s. 2)

Vasa: Vasa universitet, 2016. 299 s. ISBN 978-952-67887-8-4

Scientific and technical translation Olohan, O.

Denna handbok tar upp utmaningarna med översättning av facktext och lägger extra vikt på översättarens terminologihantering och terminologiska resurser och verktyg.

Abingdon: Routledge, 2016. 253 s. ISBN 9780415837866

Språknormer och språkvärdering Lagerholm, P.

Med den här boken vill författaren förmedla en saklig och konstruktiv syn på språket och förklara det som måste förstås innan man bedömer språk. Bland mycket annat resonerar han om vad som menas med språkliga normer, varför de varierar och förändras liksom orsakerna till att människor reagerar både ofta och kraftigt på andra människors språkbruk. [...] Boken är i första hand skriven som en lärobok för universitetsstudier i svenska, svenska som andraspråk och på språkkonsultutbildningar. [ur baksidestexten]

Lund: Studentlitteratur, 2016. 239 s. ISBN 9789144106281

Medicinska ord : det medicinska språket: begrepp, definitioner, termer (6. uppl.) Lundh, B. & Malmquist, J.

Uppslagsboken Medicinska ord är en modern medicinsk ordbok som förklarar de medicinska facktermernas betydelser. Boken redovisar de viktigaste termerna från sjukvården, medicinska basvetenskaper och medicinsk forskning: Befintliga läkemedel är inkluderade liksom ett urval termer från odontologi, vetenskaps-

metodik, lagstiftning och administration. Termer i grekisk-latinsk grundform har tagits med om de belyser innebörden av andra termer. [ur baksidestexten]

Lund: Studentlitteratur, 2016. 464 s. ISBN 978-91-44-10979-4

Ordlista för Sveriges domstolar Domstolsverket

Ordlistan är indelad i sex delar. De första två utgör den egentliga ordlistan, den ena delen svensk-engelsk, den andra engelsk-svensk. I del tre finns officiella svenska och engelska namn på svenska och internationella domstolar. Den fjärde delen innehåller titlar och tjänstebenämningar inom Sveriges domstolar. Del fem består av engelska namn för vissa författningar m.m. Den avslutande delen har engelska namn för viktigare svenska myndigheter samt internationella organ. I denna nya utgåva har 26 sidor tillkommit, jämfört med den första från 2010.

Jönköping: Domstolsverket, 2016. 249 s. Finns även på webben:
www.domstol.se/ordlista

Om informationstekniskt bevis Ekfeldt, J.

Denna avhandling, som TNC bidragit till, uppmärksammar olika konsekvenser av att använda informationsrepresentationer som bevis. Här framträder ett flertal problemområden, företrädesvis inom den aktuella bevisterminologin, bevismedelstillämpningen och bedömares kunskapsstillförsel. Vilka rättsliga konsekvenser får förekomsten av sådan bevisning? Vilken rättslig problematik kan identifieras? Hur ser den anknytande terminologin och begreppshanteringen ut?

Stockholm: Juridiska institutionen, Stockholms universitet, 2016. 533 s.

Summary in English

Spring – a time for decisions

Deciding on one's way forward may be both difficult and easy, depending on the impact of one's choices, who is affected by them, and so on. Our new website called for many decisions, everything from content to design. After a very time-limited working period, we published the site as planned on 1 April.

An important decision not yet taken and which will have a major impact on the TNC is the question of TNC's government subsidies. We have not yet received any answer, and it will take until autumn before we know anything for certain. One kind of advance information we have been given is about which Swedish ministry will be in charge of terminology affairs in the future. TNC will probably move from the Ministry of Industry and Commerce to the Ministry of Culture.

In late May, a new board of TNC was decided upon. Two members left the Board (Anna-Lena Bucher and Per Forsgren), and a new member was elected. The new member, Thomas Idermark, was also appointed Chairman of the Board. Thomas Idermark is CEO of the Swedish Standards Institute, one of TNC's owners.

Another decision that lies before TNC is how the fundamental terminology standards (ISO 1087-1 and ISO 704) will develop in the future. The standards and their revision will be discussed at the annual meeting of ISO/TC 37 in Copenhagen, where TNC will participate.

The meeting of ISO/TC 37 is preceded by the TKE Conference, the International Conference on Terminology and Knowledge Engineering. The theme 2016 is terminology databases and linked open data: a theme that brings together many interesting speakers. TNC, as the acting chairman of EAFT, is also co-organizer of a workshop on terminology teaching and training.

A new Nordic Terminology Anthology

That the Nordic countries collaborate in terminology is nothing new, and once again it has produced results: the anthology "Tänkta termer – Terminologihänsyn i nordiskt perspektiv".

The publication's two editors Nina Pilke and Niina Nissilä from University of Vaasa (Finland) write the following in the preface: "[it] intends to be a contribution to the discussion about terminology and the significance of terminology in the Nordic countries".

In a true Nordterm spirit, the publication contains 12 articles in Danish, English, Finnish, Norwegian, and Swedish. TNC has contributed three articles covering subjects such as the public benefit of a national terminology center, terminology teaching and training and national termbanks (Rikstermbanken). The publication may be ordered from the University of Vaasa and is also available in electronic open access form at:
<http://www.uva.fi/sv/sites/vakki/publications/tanktatermer>

Researchers from Finland "digging" in TNC's terminological material

During a few days in March, the TNC had a visit by Nina Pilke and Niina Nissilä from the University of Vaasa in Finland.

Nina Pilke is Professor and Niina Nissilä Assistant Professor at the Faculty of Philosophy, Scandinavian Languages, and both are teaching and doing research in terminology and terminology teaching and training. They recently formed a network with research colleagues from Gothenburg, Stockholm, Umeå and Vaasa and the network includes what the two Finnish researchers want to study, namely the process of terms in terminology: how terms arise, evolve and spread.

Nina Pilke and Niina Nissilä came to the TNC in order to gather material for a pilot study. Their pilot study wants describe how the TNC over the years, through collaboration with technical experts, anchors and paves the way for the acceptance of terms and definitions. This working approach still forms a basis of today's work in various term groups and term query services in both Sweden

and Finland.

Annual gathering of Foster, the Swedish network for terminologists

TNC organized the annual Foster workshop in May. This year polyhierarchical and polydimensional concept systems were discussed: their possibilities and challenges. We also took the opportunity to launch a discussion on the proposed revision of the international terminology standard ISO 704, in order to obtain the views of as many active Swedish terminologists as possible.

Terminology, also a mathematician's tool—an interview with Sofie Waldén

Terminologist Sofie Waldén at Atlas Copco, one of TNC's subscribers, is originally a mathematician and in this interview she describes how that is useful in her current work. She also talks about her experiences from working at the TNC – and that she also thinks Swedish general language could do with a spelling reform..

TNC visited Vitalis – the largest e -health conference in Scandinavia

In April, TNC visited Vitalis, the major conference on e-health matters in Gothenburg, Sweden. This year it gathered a record number of participants who came for inspiration, new knowledge and experiences. TNC has been involved in several e-health projects in recent years, since terminology methods has shown to be increasingly important for the quality of the projects and their results.

Celebrating Rikstermbanken at KTH, the Royal Institute of Technology

On the occasion of the 7th anniversary of Rikstermbanken, a seminar was held in March at KTH, the Royal Institute of Technology. It was particularly pleasing that KTH would accommodate the celebration since KTH has long worked with a language policy and a special plan for terminology.

Viggo Kann, Professor in Computer Science at KTH's School of Computer Science and Communication, held an introduction on KTH's language policy and on how KTH acts to conform to the Swedish Language Act's paragraph on terminology.

TNC's Henrik Nilsson, Rikstermbanken's content manager, continued with presenting TNC's work with the termbank content and on how the termbank better could serve as an open educational resource. Finally, language expert Lotten Bergman, one of Rikstermbanken's biggest fans, presented her ideas on how Rikstermbanken could be better known and reach more users.

TNC-aktuellt

Ansvarig utgivare: Karin Dellby
Redaktion: Karin Dellby, Åsa Holmér, Henrik Nilsson
Förlag: AB Terminologikum TNC
Adress: Västra vägen 7 B, 169 61 Solna
Tel.: 08-446 66 00. Fax: 08-446 66 29
E-post: tnc@tnc.se
Organisationsnummer: 556562-8491
TNC-aktuellt kommer ut med 2–4 nummer per år.

Hör gärna av dig till oss om det är något särskilt du skulle vilja ha belyst i TNC-aktuellt eller om du har kommentarer på det du har läst.